

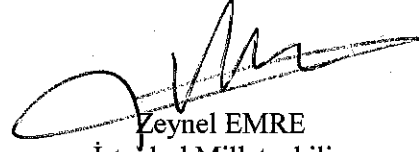

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 05 Kasım 2019
Sayı : 937.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

5941 sayılı Çek Kanunu'nda değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımızla arz ederiz.

Zeynel EMRE
İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	
Esas Komisyon	Adalet
Tarih :	13 Kasım 2013
	Esas No: 2/2342

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
06 Kasım 2019
Namara:

TBMM GELEN EVRAK
06 Kasım 2019
No: 561164
EBYS'ye AKTARILMIŞTIR

GENEL GEREKÇE

Ülkemizde uzun dönemdir izlenen üretime değil tüketime, ihracata değil ithalata, sanayi ya da yüksek teknolojiye dayalı sektörlerle değil hizmet sektörüne yönelik politikalar ekonomimizin, yüksek enflasyon altında resesyona girmesine sebep olmuştur. Bir yandan tüketim mallarının fiyatlarında artış yaşanırken diğer yandan alım gücü gerilemiş, işsizlik oranı yüzde 13'lere ulaşmış durumdadır.

Ekonomide yaşanan bu olumsuz tablo ne yazık ki en çok dar gelirli vatandaşlarımızı ve orta ölçekli işletmeleri etkilemektedir. Yayınlanan son raporlara göre, zamanında ödenmediği için takibe alınan krediler 28.6 milyar lira artarak 23 Ağustos itibarıyla 122.6 milyar lira oldu. Kredi stokunun yüzde 5.1 oranında arttığı bir dönemde batık kredilerdeki artış oranı yüzde 30.5'i buldu. Kredi kartı borcu 1 Ocak-23 Ağustos 2019 arasında 9.9 milyar lira artarak 528.11 milyar liraya çıktı. Bu borcun 416.4 milyar lirası tüketici kredilerinden, 111.7 milyar lirası kredi kartlarından kaynaklanıyor. Takibe alınan tüketici kredisi ve kredi kartı borcu ise 2.8 milyar lira daha artarak 23 Ağustos 2019 itibarıyla 21.5 milyar lira oldu.

Ekonomik krizin yarattığı ciddi sorunlardan biri de, ticari hayatın vazgeçilmez ödeme araçlarından, kıymetli evrak niteliğindeki çekle ilgili yaşananlardır. Karşılıksız çekte ekonomik krizle beraber rekor artış yaşanırken, birçok iş insanı borcunu çeşitli sebeplerle ödeyemez duruma gelmiştir. Türkiye Bankalar Birliği'nin Risk Merkezi verilerine göre karşılıksız çek sayısı; 2018 Nisan ayında, 40 bin 507 iken 2019 Nisan ayında, 73 bin 730'a yükseldi. Böylece son 1 yıl içinde karşılıksız çek sayısı yüzde 82 artmış oldu. 5941 sayılı Çek Kanunu'na göre karşılıksız çek düzenlemenin cezası, hapisle sonuçlanmakta. Verdiği çekin arkası bankada yazılan kişi, alacaklısının şikayeti ile önce çek bedeli kadar adli para cezasına mahkûm ediliyor, adli para cezasını ödeyemeyince de günlüğü 100 liradan hapis cezasına çevrilmesiyle bulunan cezayı çekmek için cezaevine girmek zorunda kalıyor. Çeki karşılıksız çıkana, bir çekten dolayı 3 yıl, birkaç çekten dolayı toplam 5 yıla kadar hapis cezası veriliyor. Çekten hapis yatanların bilançosunun bugünlerde 10 bin kişiye ulaştığı kaydedilmekte. Karşılıksız çekte hapis cezasının 2016 yılında geldiği ve mahkemelerdeki yargılama süresi dikkate alındığında, ceza dosyalarının yavaş yavaş kesinleşmeye başladığı ve 180 bine yakın kişinin de yakında sonuçlanmakta olan davaları nedeniyle cezaevine girmekle karşı karşıya olduğu belirtilmekte. Çekten kaynaklı hapis cezasıyla karşı karşıya kalan bir kısım ticaret erbabının ise yurtdışına kaçtığı iddia edilmektedir.

Çek özelinde yaşanan sorunlar, birkaç konunun birarada değerlendirilmesiyle ancak doğru anlaşılabilir. Türkiye'de ekonomik bir kriz yaşandığı istatistiki verilerin yanı sıra devletin işverenlere, çalışanlarının maaş ve sigorta primlerini belli süreler ödeme desteği vermesinden de net olarak görülmektedir. İktidara yakın büyük sermayeli şirketlerin zarar ettikleri işleri de çeşitli kamu bankası kredilerinin yanı sıra devlet fonlarıyla finans edilirken, çoğunluğu orta ölçekli işletmelerinin ekonomik kriz temelli karşı karşıya kaldıkları karşılıksız çek sorununa duyarsız kalınması anlaşılır değildir. Bu konunun bir diğer boyutu, karşılıksız çekten hapis cezası alan ya da karşı karşıya kalanların bir bölümünün de bizzat devlet kurumları veya hukuki uygulamalardan kaynaklı sorunların muhatabı olmasıdır. Şöyle ki; devlet kurumlarıyla iş yapan firmalar, işlerini tamamlamalarına karşın iş yaptığı devlet kurumundan alacağını tahsil edememektedir. İş insanları, son dönemdeki ekonomik krizin devlet kurumlarının ödemelerinde yarattığı zorluklardan kaynaklı bu durumla çok daha fazla karşılaşmaktadır. Bunun sonucu olarak da bankada gerekli karşılığı bulunduramayan iş insanlarının çekleri karşılıksız çıkmaya başlamaktadır. Ticaret hukukunun uygulamalarından konkordato da karşılıksız çeklerin sayısını artırmaktadır. Örneğin, geniş kapsamlı bir iş yapan herhangi bir firmanın krize girmesinin ardından, başvurusu üzerine konkordato ilan etmesinin etkileri, bu firmadan alacaklıların sorun yaşamasına neden olmaktadır. Konkordato ilan eden firmaya ilişkin herhangi bir alacak işleminin yürütülememesi nedeniyle firmadan alacaklı iş insanları tahsilat yapamamakta ancak kendilerinin borçlu konumunda olduğu alt yüklenicilere karşı sorumlulukları devam etmektedir. Bu durum da ödeme zorluklarını beraberinde getirmekte ve küçük ölçekli firmaların iflasına yol açmaktadır.

Karşılıksız çeke hapis cezası uygulanmasının çözüm olmadığı önceki yıllardaki uygulamaların sonucu da görülmüştür. 27 yıl uygulandıktan sonra 2012 yılında kaldırılan karşılıksız çeke hapis cezası, 4 yıl sonra tekrar uygulamaya konulmuştur. 2012 yılında kaldırılma gerekçesi, dava sayısının artması ve hapis cezasının 'ticaret hayatı'nın bitmesine neden olan sonuçlar doğrulmasıydı. Bugün de benzeri bir durum söz konusudur. Çek konusunda yaşanan sorunların önüne geçilmesinin öncelikli yolunun hapis değil ekonomik istikrarın sağlanması, ciddi bir denetim mekanizmasının sağlanması olduğu hem konuyla ilgili hukukçular hem de iktisatçılar tarafından ısrarla vurgulanmaktadır. Bu nedenle uygulanmasının kimseye fayda sağlamadığı 5941 sayılı Çek Kanunu'nda karşılıksız çeke hapis cezası öngören hükümler yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1 - Bu madde ile bankaların, çek hesabı açtırmak isteyenlerden adli sicil kayıtlarını istemesi zorunluluğu kaldırılmış, Risk Merkezi kayıtları yeterli görülmüştür.

MADDE 2 - Bu madde ile çek bedelinin, bankanın ödemekle yükümlü olduğu tutar dahil kısmi ödenmesi halinde başlatılacak işlemlerin hapis cezası yerine idari yaptırıma tabii olması öngörülmektedir.

MADDE 3 - Bu madde ile ekonomik krizden kaynaklı ödemelerinde sıkıntı yaşayan ve sayıları gün geçtikçe artan iş insanlarının, ticaret hayatlarını da sonlandıracak süreçlere neden olan karşılıksız çekten kaynaklı hapis cezasının kaldırılması amaçlanmıştır.

MADDE 4 - Bu madde ile çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının hangi şartlarda kaldırılacağı ve hangi birimlere bildirileceği düzenlenmektedir.

MADDE 5 - Bu madde ile kanunda yapılan değişikliklerin yürütmekte olan davalarda uygulanması öngörülmektedir.

MADDE 6 - Yürürlük maddesidir.

MADDE 7 - Yürütme maddesidir.

ÇEK KANUNU'NDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1 : 14/12/2009 tarihli ve 5941 sayılı Çek Kanununun 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “ile adlî sicil” ibaresi, metinden çıkartılmıştır.

MADDE 2 : 14/12/2009 tarihli ve 5941 sayılı Çek Kanununun 3 üncü maddesinin altıncı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

“(6) Muhatap bankanın üçüncü fıkraya göre ödemekle yükümlü olduğu tutar dahil kısmî ödeme hâlinde, çekin ön ve arka yüzünün onaylı fotokopisi ücretsiz olarak hamile verilir. Çek hamili, bu fotokopiyle müracaat borçlularına veya kambiyo senetleri hakkındaki takip usullerine başvurabileceği gibi, icra ceza mahkemesinden idari yaptırım talebinde bulunurken dilekçesine bu fotokopiyi ekleyebilir ve bunu icra daireleri ile icra ceza mahkemesinden idari yaptırım talebinde ispat aracı olarak kullanabilir. İcra ceza mahkemesi veya icra dairesinin istemi hâlinde çekin aslı bu mercilere gönderilir.”

MADDE 3 – 14/12/2009 tarihli ve 5941 sayılı Çek Kanununun 5 inci maddesinin başlığı “Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı” şeklinde, üçüncü fıkrasında yer alan “hukukî ve cezaî sorumluluk” ibaresi “hukukî sorumluluk ile idarî yaptırım sorumluluğu” şeklinde, birinci ve onuncu fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş; ikinci, dokuzuncu ve onbirinci fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır.

“(1) Üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılması hâlinde, altı ay içinde hamilin talepte bulunması üzerine, çek hesabı sahibi gerçek veya tüzel kişi hakkında, çekin tahsil için bankaya ibraz edildiği veya çek hesabının açıldığı banka şubesinin bulunduğu yer ya da çek hesabı sahibinin yahut talepte bulunanın yerleşim yeri icra ceza mahkemesi tarafından, her bir çekle ilgili olarak çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilir. Bu fıkra hükmüne göre çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı, karşılıksızdır işlemine tabi tutulan çekin düzenlenmesi suretiyle dolandırıcılık, belgede sahtecilik veya başka bir suçun işlenmesi hâlinde de verilir.”

“(10) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararına karşı yapılacak başvuru ve itirazlar hakkında, 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun kanun yoluna ilişkin hükümleri uygulanır.”

uygulanır. Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararına karşı yapılan başvurunun kabulü hâlinde, bu kararla ilgili olarak da sekizinci fıkradaki bildirim ve yayımlanma usulü izlenir.”

MADDE 4 – 14/12/2009 tarihli ve 5941 sayılı Çek Kanununun 6 ncı maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırılması

MADDE 6 – (1) Karşılıksız kalan çek bedelinin, çekin üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz tarihinden itibaren işleyecek 3095 sayılı Kanuna göre ticarî işlerde temerrüt faiz oranı üzerinden hesaplanacak faizi ile birlikte tamamen ödenmesi hâlinde, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı icra ceza mahkemesi tarafından kaldırılır. Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırıldığı, Risk Merkezi'ne 5 inci maddenin sekizinci fıkrasındaki usullere göre bildirilir ve ilân olunur.

(2) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararının verildiği yer icra ceza mahkemesine başvurularak talebin geri alınması hâlinde de birinci fıkra hükmü uygulanır.

(3) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağına ilişkin kayıt, kaydın girildiği tarihten itibaren her hâlde on yıl geçmesiyle Risk Merkezi tarafından resen silinir ve bu işlem ilân olunur.”

MADDE 5 – 14/12/2009 tarihli ve 5941 sayılı Çek Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 5 – (1) Bu Kanun hükümlerine göre, suç karşılığı uygulanan yaptırımı, idarî yaptırıma dönüştürülen fiiller nedeniyle henüz karara bağlanmamış dosyalar hakkında icra ceza mahkemelerince idarî yaptırım kararı verilir. Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılıklarında bulunan dosyalar hakkında Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılıklarınca, Bölge Adliye Mahkemelerinin ilgili Dairesinde bulunan dosyalar hakkında ise ilgili Dairece, bu Kanuna göre işlem yapılmak üzere, dava dosyası hükmü veren icra ceza mahkemesine gönderilir ve bu mahkeme tarafından duruşma yapılmaksızın karar verilir.”

MADDE 6 : Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 7 : Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

